

't groene waasland verschijnt op 15 januari, 15 maart,
15 mei, 15 september en 15 november.

België-Belgique
P.B.
9100 SINT-NIKLAAS 1
3/5052

't groene waasland

Tweemaandelijks natuur- en milieutijdschrift., 23^e jaargang - nr 4; 15 september 2003 - nr 131
v.u. Willy Van Overloop, Eikenlaan 13, 9111 Belsele Afgiftekantoor : 9100 Sint-Niklaas 1

oversteekplaatsen
op de spoorwegfietsroute

Het kan veel beter!!

Hoofredactie	Dirk Hylebos - Fortenstraat 99 9250 Waasmunster - 052/46 30 51
Boekhouding	Maarten Geeraerts - Sint-Pietersnieuwstraat 21, 9170 Sint-Gillis tel 03/770.61.52 rek. nr. 000-1709871-52
Vormgeving en coördinatie :	María Van de Vyver & Gilbert Cant 03/775 19 31
e-mail :	groene.waasland@pandora.be fax : 03/775 19 31 (eerst telefoneren)
Abonnement	4 EURO Oplage 1200 exemplaren
't groene wasland verschijnt op 15 januari, 15 maart, 15 mei, 15 september en 15 november. Bijlagen worden onafhankelijk van de redactie gepubliceerd	

Wie wenst een abonnement te nemen op dit tweemaandelijks tijdschrift 't groene wasland kan dit

* door **4 EURO** over te schrijven naar 't groene wasland op het nummer **000-1709871-52** met vermelding, abonnement 't groene wasland en is dan tevens lid van de regionale vzw ABLLO.

*of via een contactadres van één of andere vereniging, dat U vindt op het achterkaft

In dit nummer :

Voorstel tot inrichting van veilige oversteekplaatsen op de spoorweg-fietsroute tussen De Klinge en Sint-Niklaas. ... .. ABLLO ...4

Bomen : mythen en volksgeloof. Berk. ... .. Ons Streven 10

De Stormmeeuw. 12

Verander je mobiliteit 14

Zeg het met bomen. ... .. Ons Streven 16

Kalender 17

Pesticidenreductieplan, het verwachte slakkengangetje ... ..

... .. Ons Streven 26

Over kerstbomen, uilen en pesticiden. ... .. ABLLO 26

Textielverven met onze inheemse planten. Natuurpunt Waas Noord 28

Groen en populistisch ? ... .. Ecotest 30

Provinciale ecologische verbindingzone. ... .. ABLLO 32

Groene stroom uit windenergie vertienvoudigt ... .. ABLLO 34

Oktober 2003 : maand van de energiebesparing. ... .. ABLLO 35

Werkgroep Natuur- en Milieueducatie Zuid-Waasland 36

Zwarte Wouwen in het Waasland. 38

Watervogelfestival in Molsbroek ... .. Vzw Durme 39

ADRESWIJZIGINGEN MEEDELEN AAN DE VERANTWOORDELIJKE van uw milieuvereniging A.U.B.(ZIE ACHTERKAFT)

Bij het mooie weer van afgelopen zomer, kwamen ook weer enkele klassieke milieuproblemen aan het licht en kwamen bij veel mensen bekende vragen terug naar boven.

Is de hitte een gevolg van het broeikaseffect? Welke maatregelen kunnen we treffen om de ozonvervuiling in de zomer tegen te gaan?

Op de eerste vraag hebben de weerdeskundigen hun antwoord klaar. Nee, één warme zomer is nog geen bewijs maar andere bewijzen stapelen zich op!

En hoe lekker we dat warme weer ook vinden, de lage landen kunnen zich geen klimaatverandering veroorloven. De gevaren zijn te groot. Maar ja, grote industriële landen willen de schamele akkoorden van de milieuconferenties niet naleven. Niet zo erg, vinden sommigen, want die akkoorden stellen echt niet veel voor en “zijn toch maar een druppel op een hete plaat”. Voor ons lijkt het echter zeer verontrustend dat we als mensheid niet eens één druppel kunnen opbrengen.

En dan zijn er ook steeds weer de gewichtige verklaringen over ozonbestrijding van de opeenvolgende ministers die we jaar na jaar opnieuw te horen krijgen. Het is ontstellend dat al die praatjes nog steeds niet geleid hebben tot een degelijk plan om ozonvorming op leefniveau te bestrijden.

Het nemen van ozonmaatregelen op de piekmomenten heeft geen zin, tot dit inzicht is de federale milieuminister nu ook gekomen. Maar met het nemen van preventieve maatregelen alleen kom je er ook niet. Luchtvervuiling vraagt een algemene en structurele aanpak het geheel jaar door. Alleen zo kan het zomerse ozonprobleem worden aangepakt, zegt ook Bond Beter Leefmilieu.

Willen we van het gevaarlijke ozon in de zomer verlost worden, dan dienen we het ganse jaar door te zorgen voor minder uitstoot van het verkeer in zijn geheel. Hoewel dit best op Europees vlak gebeurt, kunnen we op Vlaams en federaal niveau alvast het goede voorbeeld geven.

Een duurzaam mobiliteitsstelsel ontwikkelen verlost ons vanzelf van het ozon. Maar tegelijk ook van files, ongevallen, geluidsoverlast, ruimtelijke wanorde en andere luchtvervuiling.

Daarom moeten we

- fiets- en voetgangersverkeer stimuleren, meer openbaar vervoer, carpooling, autodelen;
- nieuwe technologieën ontwikkelen voor de aandrijving van voertuigen, nieuwe brandstoffen, minder krachtige motoren;
- een ander, rustig rijgedrag ontwikkelen, het hele jaar door.

Vergeten we ten slotte niet dat overdadig vliegverkeer ook wat te maken heeft met de ozonvervuiling. Goedkoper vliegen dan treinen levert misschien tijdswinst op, maar de rekening kregen we o.a. voorbij de zomer gepresenteerd onder de vorm van ozon.

Opa en de kleinkinderen danken u!

Alle teksten voor het volgend nummer moeten binnen zijn vòòr 22 oktober 2003 op het Email-adres : groene.waasland@pandora.be of schriftelijk bij Gilbert Cant, Perstraat 88, 9120 Haasdonk

REDACTIE : Lilianne Verbeke, Guy Herrijgers, Tonny Temmerman, Kris Zaman, Mark De Meireleir, Katy Beke, Jef Verspecht, Kris Neirinck, Romain Van Puyvelde, Dirk Hylebos, Gilbert Cant.

Voorstel tot inrichting van veilige oversteekplaatsen op de spoorwegfietsroute tussen De Klinge en Sint-Niklaas.

1. Inleiding:

Sedert vele jaren is een deel van de voormalige spoorlijn Mechelen-Terneuzen ingericht als fietspad. Het betreft het gedeelte tussen Sint-Niklaas en de Nederlandse grens (De Klinge). Dit fietspad wordt gebruikt voor woon-werk verkeer en voor pendel naar de vele Sint-Niklase scholen. Maar veel belangrijker nog is dat het fietspad door de jaren heen een belangrijke trekpleister is geworden voor recreanten. Opvallend is ook dat vele fietsers in groep gebruik maken van dit pad: veel jeugdbewegingen maar vooral vele groepen oudere mensen. Het fietspad is intussen opgenomen in het provinciaal fietspadennetwerk én ingeschakeld in Lange Afstands Fietsroutes.

De toegenomen verkeersdruk maakt echter dat de vele kruisingen met de dwarsende straten steeds gevaarlijker zijn geworden. De vele kleine ongevallen met gelukkig vaak alleen materiële schade zijn er het bewijs van, maar helaas vallen elk jaar ook enkele gekwetste fietsers te betreuren.

2. Kruispunten zijn knelpunten:

Iedereen is het er nu over eens geworden: de kruispunten met de vele straten zijn echte knelpunten. Het fietspad bestaat eigenlijk uit een hele reeks kleine stukjes, die dringend op een veilige manier met elkaar verbonden moeten worden door veilige oversteekplaatsen te creëren bij kruispunten met de dwarsende straten.. Het gemeentebestuur van Sint-Niklaas en van Sint-Gillis zijn zich bewust van de problemen en hebben in het verleden al een aantal pogingen ondernomen om één en ander beter te signaliseren.

Heel wat groepen maken gebruik van het fietspad. Dat zorgt vaak voor gevaarlijke situaties aan de oversteekplaatsen (Kuildamstraat / Sint-Niklaas)

Het spoorwegpad wordt zeer intensief gebruikt door recreanten (Stropers / Sint-Gillis Waas)

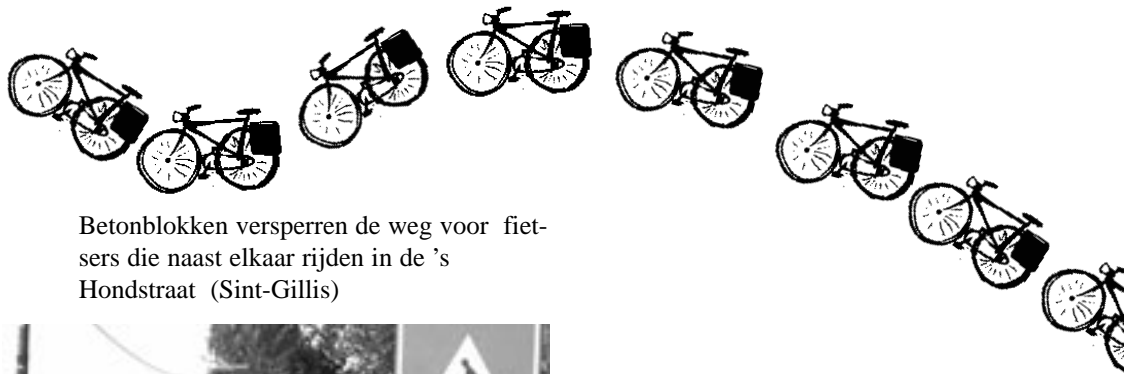

Het fietspad werd intussen opgenomen in allerlei lange afstands-fietsroutes.

Erg veel oudere mensen maken van de fietsroute gebruik, vaak in groep.

Betonblokken versperren de weg voor fietsers die naast elkaar rijden in de 's Hondstraat (Sint-Gillis)

Eén van de gevaarlijkste want drukste kruispunten bevindt zich aan de Heistraat in Sint-Niklaas.

Kruispunt Driekoningen in Sint-Niklaas: levensgevaarlijk is het om hier de fietsroute te bereiken.

Geen enkele hindernis dwingt deze 'zware' weggebruikers tot vertragen.

Ook kaarsrechte straten met één baanvak nodigen uit tot hard rijden, verkeersborden worden dan te laat opgemerkt ...(nieuw ruilverkavelingswegje / Sint-Gillis Waas).

Dan maar de fietsers dwingen om te stoppen, auto's krijgen vrije baan, alleen 'gehinderd' door verkeersborden en wat verfstrepen... .

De goedbedoelde paaltjes zijn voor de fietsers vaak erg hinderlijk (Spieveldstraat / Sint-Niklaas).

Verfstrepen dwars over de weg zijn onvoldoende om de snelheid van de auto's te verminderen (Stationsstraat / Sint-Gillis).

De kruispunten zijn vaak erg rommelig, door allerlei verfstrepen is het overzicht voor de automobilist volledig verloren (Buitenstraat / De Klinge)

ABLLOvzw wenst nu echter een echt grondige aanpak met drastische ingrepen. Daarmee vertolkt ABLLOvzw de wens van vele gebruikers van deze fietsroute.

3. Voorstellen:

Schetsontwerp : zie volgende blz.

Er moet onderscheid gemaakt worden tussen dwarsende straten met één baanvak zoals de Heirbaan, de Hoogstraat, ... en dwarsende straten met twee baanvakken zoals de Heistraat, de 's Hondstraat, de Aststraat, de Buitenstraat, ... Hierna vindt men onder punt 3.3 een eerste ontwerpschets met de gewenste inrichting van de kruispunten, we lichten het voorstel kort toe:

3.1. Straten met twee baanvakken.

De straten met twee baanvakken leveren een extra gevaar op, getuigen vele fietsers: een typisch probleem is er dat je soms voorrang krijgt van één autobestuurder, terwijl auto's die uit de andere richting komen dat niet doen. Omdat twee voertuigen elkaar op het kruispunt zelf kunnen passeren is dit een bijzonder gevaarlijke situatie.

Vandaar het voorstel van ABLLOvzw om de overgang van het fietspad slechts voor één voer-

tuig in één richting tegelijk mogelijk te maken door een wegversmalling te voorzien. In geen enkel geval kunnen er dan tegelijk twee voertuigen uit verschillende richting tegelijk bij de fietser zijn. Op die manier is oogcontact mogelijk tussen fietser en autobestuurder en zijn misverstanden met andere bestuurders die tegelijk zouden arriveren te vermijden.

Om de snelheid te verminderen wenst ABLLOvzw een verkeerstafel met één rammelrijstrook in kasseitjes of klinkers.

En uiteraard wenst ABLLOvzw dat de fietsers voorrang zouden krijgen. Toch moeten ook de fietsers voorzichtig zijn, daarom krijgt ook het fietspad een verkeersplateau, zodat het niveau ervan gelijk is met de dwarsende straten. De voorziene hoogstammige bomen en groenelementen zijn zodanig aangeplant, dat ook de passage van zeer brede landbouwvoertuigen - tijdens de oogstperiode bijvoorbeeld - mogelijk blijft.

Ook het fietspad zelf wordt verbreed ter hoogte van het kruispunt. Daar zijn verschillende redenen voor: links en rechts afslaan van de fietsers naar en van de dwarsende straten is dan gemakkelijker. Maar ook de hinder tussen fietsende tegenliggers bij de hinderlijke paaltjes aan de kruispunten wordt zo geminimaliseerd. Bovendien kunnen overstekend fietsers sneller hun weg vervolgen op het spoorweginpad wat vooral bij overstekende groepen belangrijk is: groepen moeten ter hoogte van de huidige paaltjes vaak vertragen en de sliert fietsers bezet daardoor de gehele straat, wat tot zeer onveilige situaties aanleiding kan geven.

3.2. Straten met één baanvak.

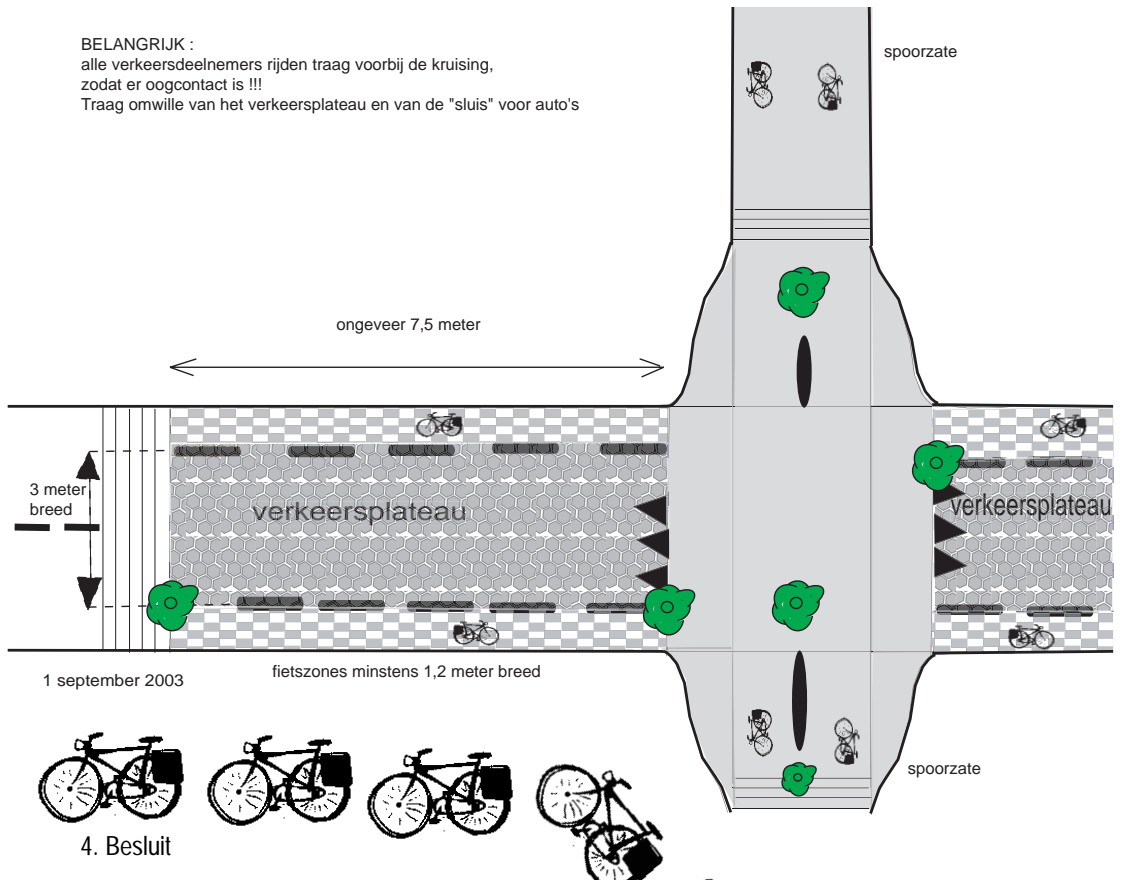
De gewenste inrichting hier is nagenoeg dezelfde als hierboven geschetst. Het enige verschil is dat de straat hier niet versmald dient te worden, want er is maar één baanvak. Verder hanteren we dezelfde filosofie bij de oversteekvoorstellen.

3.3. Schetsontwerp : zie volgende blz.

3.4. fotobijlage.

BELANGRIJK :
 alle verkeersdeelnemers rijden traag voorbij de kruising,
 zodat er oogcontact is !!!
 Traag omwille van het verkeersplateau en van de "sluis" voor auto's

4. Besluit

ABLLOvzw is blij met de belangstelling van de gemeentebesturen voor de problemen en hoopt met dit voorstel een bijdrage tot de oplossing van ervan te hebben gegeven.

Natuurlijk zijn we bereid om in gesprek verder dieper in te gaan op de technische en verkeerskundige achtergronden. Maar we hopen wel dat snel de eerste resultaten op het terrein worden geboekt. Dat kan misschien door heel snel twee kruispunten in te richten als proef: een kruispunt met één baanvak en een kruispunt met twee baanvakken. Uit de ervaringen daar opgedaan kunnen eventueel nog bijstellingen groeien die daarna kunnen gebruikt worden bij de herinrichting van de andere kruispunten.

ABLLOvzw, September 2003

Een wegversmalling ter hoogte van de oversteekplaatsen is absoluut noodzakelijk in straten met twee baanvakken.

Dergelijke versmalling dient goed te worden aangegeven (Sint-Jansteen, Nederland)

En er kan een rammelstrook in kasseitjes worden aangelegd, maar dan - anders dan hier in de Kallahoekstraat te Sint-Niklaas - boven op een verkeersplateau.

Op deze manier kunnen nooit twee auto's uit tegengestelde richting tegelijk de spoorwegkruising bereiken.

Het fietspad dient verbreed te worden bij de kruispunten om rechts en links te kunnen afslaan, dan hoeven afslaan fietsers niet meer in de graskant te fietsen.

Fietsers volgen namelijk altijd de kortste weg tussen twee punten.

Bomen : mythen en volksgelooft.

Berk (Betula)

Berk gaat terug tot oud-Indisch woord 'gharg', dat glanzend betekent (witte bast). Het stamt ook af van het Indo-europese 'bhirg', waarvan ook de naam Brigitte is afgeleid. Betula komt van het Keltische 'betu' (slaan).

De berk wordt de 'vrouw van het woud' genoemd, de vergoeding van fijnheid en bekoorlijkheid, de witte vrouw met de groene sluier.

In het noorden wordt de berk vereerd als boom van het licht, teken van de nieuwe lente.

De berk wordt vaak in verband gebracht met de maan, soms dualistisch met de maan en de zon en ook met de geesten van de doden. De berk symboliseert ook het pad waarlangs de goddelijke energie tot de mensen komt en de mensen hun aspiraties omhoog kunnen zenden.

Voor Siberische volkeren is de berk dan weer de wereldas (axis mundi).

Bij riten speelt de vliegezwam, die vaak in de buurt van de berk groeit, een sleutelrol. Het eten van de hoed van deze paddestoel of het drinken van urine van iemand die vliegezwam heeft gegeten, leidt tot hallucinaties en visioenen, waarvan de sjamaan gebruik maakt.

Een Siberische mythe stelt de geest van de berk voor als een rijpe vrouw die af en toe tussen de wortels van de boom verschijnt of uit de stam komt, na aanroepen door een getrouwe. Ze laat zich zien vanaf haar taille,

mythen en ...

de haren los, terwijl ze haar ogen sterk fixeert op degene aan wie ze haar heilige nakeitheid laat zien. Nadat de mens haar melk heeft gedronken, vertienvoudigt zijn kracht.

De Germanen noemden de berk 'de boom der wijsheid' en kenden magische en geneeskundige eigenschappen toe aan twijgen, sap en bladeren. Berkensap is de schoonheid en krachtbrengende drank.

Bij de Kelten is de berk gewijd aan Bergha of Brigit, godin van het onderricht (dichtkunst) en waarzeggerij (inbegrepen), geneeskunst en smidswerk. De heilige Brigitte van Kildare was van oorsprong de Keltische godin Brigit van de wedergeboorte van het vuur en de vegetatie. De heilige Brigitte wordt op 1 februari gevierd en is één van de vier grote Ierse feesten. Het Latijnse 'februari' betekent zuiveren. In de hele antieke wereld stond de maand februari in dit teken. De berk is bij de Kelten ook de eerste boom van de eerste maand (24 december – 21 januari) van het Keltisch zonnejaar en wordt de berk dus geassocieerd met de wedergeboorte van de zon. Vanwege de witte bast wordt ook een verband gelegd met volle maan.

Volksgeloof en volksgebruik.

De berk is geliefd bij heksen en 'witte vrouwen'. De naam 'heksenbezems' die in de berk voorkomen houdt hiermee verband. In Italië en Noord-Europa gebruikte men de berk om boze invloeden te verdrijven.

In het Duitse Boven-Platz raadt men af berken bij een huis te zetten, omdat ze de bliksem zouden aantrekken. Ook de Tartaren waren bij onweer bang van berken, terwijl de

mythen en ...

Lappen juist bij de berk gingen schuilen.
Een berkenkrans geven aan iemand, is een teken van liefde.

Gedroogde berkenbladeren werden in de wieg van een verzwakt kind gelegd, om zo de kracht in het kind te lokken.

Als men berkenmede in het voorjaar dronk, zou dat de levenskrachten versterken. Het is ook een oud middel tegen reuma en blaas- en longziekten. Berkensap zou de

vruchtbaarheid verhogen en een goed medicijn zijn tegen huidaandoeningen.

Ons Streven vzw

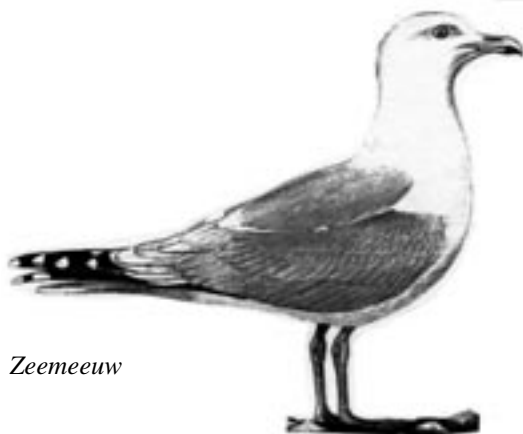
De Stormmeeuw

De laatste week van augustus samen met het vrouwtje genoten van een deugdlopende vakantie langs de IJzer in Nieuwpoort.

Tussen de terrasjes en andere geneugten door met grote aandacht uitgekeken naar het voorkomen van vogels.

In de bossen langs de linkeroever van de IJzer voor het eerst langdurig het foerageergedrag van bonte vliegenvangers kunnen observeren. Tegelijk merkwaardig, onvergetelijk en voor een fan van het bestuderen van vogelgedrag de moeite van de verplaatsing waard.

Uiteraard ging de aandacht vooral uit naar de vogels aan de waterkant. De scène, waarin de meeste te verwachten soorten figureerden, werd gedomineerd door meeuwen. Constant verbleven een 1000tal zilvermeeuwen, 100den kleine mantelmeeuwen, 10tallen kokmeeuwen, grote mantelmeeuwen en enigszins verassend ook enkele drieteenmeeuwen langs de IJzer en voor de kust van Nieuwpoort-bad. De grootste verrassing echter kwam van de Stormmeeuw. Ondanks verhoogde aandacht van de eerste tot de laatste dag was geen stormmeeuw te bekenen. Dit is merkwaardig omdat het helemaal afwijkt van het beeld dat ik heb van het voorkomen van Stormmeeuwen eind augustus in de Scheldestreek tussen de mondingen van de Rupel en de Durme. Probleem dus.

Zeemeeuw

vogels noemen

Vooraleer een mogelijke verklaring voor het probleem te zoeken nog zeggen dat het beschrijven van de soort op zich hier niet relevant is. Voor de volledigheid toch dit: de stormmeeuw is te vergelijken met een zilvermeeuw doch dan met ongeveer de afmetingen van een kokmeeuw. Natuurlijk zijn er een aantal details die een juiste en snelle determinatie mogelijk maken.

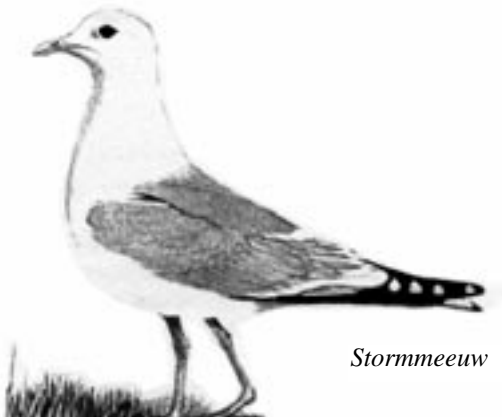
Volgens Rudy Debruyne pp 214 in *Vogels in Vlaanderen* voorkomen en verspreiding. I.M.P.1989 kan de stormmeeuw gans het jaar door worden waargenomen. Naast schaarse broedvogel hoofdzakelijk langs de kust is hij daar tevens wintergast in vrij groot aantal maar voornamelijk doortrekker in zeer groot aantal in het voorjaar in de periode februari april, in het najaar in de periode vanaf einde augustus maar vooral vanaf september. In de zomer wordt er in vrij klein aantal overzomerd. Ook vermeldt hij meerdere juni en juligevalen in het binnenland. Deze omschrijving komt in grote lijnen overeen met wat Rudy Verheyen schreef in "De watervogels van België" uitgegeven door het KBIN in 1951. pp.147. Hij stelt wel dat de soort minder algemeen voorkomt langs de Schelde stroomopwaarts Antwerpen.

De melding door Rudy Debruyne van meerdere juni waarnemingen in het binnenland klopt niet met wat ik heb kunnen noteren in het onderzochte deel van de Schelde.

Vanaf 1.1.1976 tot en met 31.12.1984 heb ik de soort in mijn waarnemingsgebied intensief gevolgd. In het najaar verscheen de stormmeeuw in die periode telkens voor het eerst tussen 11.7 en 13.8. Het aantal waarnemingen nam vervolgens geleidelijk toe tot en met september. De soort, meestal enkelingen, soms kleine groepjes van maximum enkele 10tallen vogels (max. 33 ex. in een groep van 50 meeuwen op 14.12.1997 te Wintam-Noord) was tot en met half april meestal present. Daarna nam het aantal waarnemingen snel af. In die jaren verdween de stormmeeuw steeds uit de streek tussen 30.4 en 16.5. Na 31.12.1984 heb ik deze

vogels noemen

data tot heden steekproefsgewijs gecontroleerd. Behalve 3 ex. langs de Schelde op 23.5.97 en de waarneming van een eerste najaarsvogel op 6.7.2003 door Kris De Keersmaker te Wintam-Noord heb ik geen afwijkingen op de vermelde data kunnen noteren. In de periode tussen 1.5.1976 en 31.7.2003 is in de maanden mei, juni, en juli op minstens 997 dagen naar vogels uitgekeken. Stormmeeuwen zijn in die periode 47 maal waargenomen. (16 maal in mei en 31 maal in juli). Hugo van Doorslaer vermeldt in "Vogels in Klein Brabant" een uitgave van de Vogelwerkgroep Klein-Brabant uit 1990, en waarvan de rechteroever van het onderzochte Scheldetraject in Klein-Brabant valt, de soort als jaarvogel. Dit wil zeggen dat ook in juni stormmeeuwen in de streek zouden voorkomen. Daar Hugo zelf aangeeft dat het door hem gekende aantal gedateerde waarnemingen van de soort zeer beperkt is zal hij me het wellicht niet kwalijk nemen wanneer ik stel dat Stormmeeuwen in de streek van Temse/Bornem, gedurende een periode van 6 weken, niet voorkomen tussen einde mei en begin juli. Mijn waarnemingen komen nog het best overeen met hetgeen over de stormmeeuw is verschenen in "Avifauna gids van het gewest Gent en de Kanaalzone. Een uitgave van de vogelwerkgroep "De Wielewaal" afdeling Gent 1979. Hierin wordt vermeld dat de stormmeeuw in alle maanden kan waargenomen worden. Tevens wordt er aanbevolen de waarnemingen uit de Kanaalzone in de maanden mei, juni en juli te noteren. Zelf noteerde ik op 26.5.2000 tijdens een verblijf ter hoogte van

Stormmeeuw

Paulinaschor langs de Linkeroever van de Westerschelde dicht bij de monding dat daar tussen 9 en 17 uur geen stormmeeuwen voorkwamen.

Gewapend met de kennis beschreven in de vorige paragraaf was ik dus geen klein beetje verbaasd eind augustus geen stormmeeuwen aan te treffen in Nieuwpoort. Temeer daar ik tijdens een verblijf in De Haan aan Zee in de periode van 5 tot 12.8.1978 de stormmeeuw als de meest voorkomende meeuwensoort noteerde.

Rest nog een verklaring te vinden enerzijds voor het niet voorkomen van stormmeeuwen dit jaar van 25.8. tot en met 1.9.

Te Nieuwpoort, anderzijds voor het niet voorkomen van de soort in juni en de terugkeer gemiddeld vanaf 15.7 van stormmeeuwen in mijn eigen waarnemingsgebied. Mogelijks was de situatie te Nieuwpoort vrij normaal te noemen vooral omdat Rudy Debruyne najaarstrek in groot aantal vanaf eind augustus, vooral vanaf september vermeldt. Het gegeven uit De Haan 1978 zou dan op vervroegde najaarstrek kunnen wijzen. Beide situaties eerder toeval dus?

Het ontbreken van stormmeeuw waarnemingen in juni in de besproken Scheldestreek vindt mogelijks mede een verklaring in de mening van de meeste geciteerde auteurs dat overzomende vogels onvolwassen zwervers zijn. Die zouden dan in juni de Schelde stroomopwaarts Antwerpen mijden? Het niet voorkomen van deze zwervers eind augustus 2003 te Nieuwpoort zou ik eerder als toevallig beschouwen. Volgend jaar plan ik in elk geval deze laatste veronderstelling een eerste maal na te zien. Dit artikel wil niet alleen het voorkomen van de Stormmeeuw centraal stellen. Het is tevens een knipoog naar de ornithologen welke eens dat ze de meeste vogelsoorten in het veld kunnen op naam brengen menen verre verplaatsingen te moeten ondernemen willen ze nog enig plezier aan de veldornithologie beleven.

*Tonny temmerman,
Steendorp 8.9.2003.*

Verander je mobiliteit.

Je wil best graag wat meer het openbaar vervoer of je fiets gebruiken, maar je komt er niet toe, omdat de auto voor je deur klaarstaat en de vaste kosten nu eenmaal betaald zijn.

Je hebt het financieel niet erg breed en je kan je geen auto veroorloven, terwijl je die toch soms nuttig zou kunnen gebruiken.

Je doet het al jarenlang zonder auto, maar dat leidt wel eens tot praktische problemen. Vooral voor grote boodschappen, ritten naar het containerpark, uitstapjes 's avonds laat of familiebezoek 'op den buiten' zou een auto handig zijn.

Je gezin heeft één auto en een tweede auto zou af en toe praktisch zijn.

Je hebt al een hele tijd een auto, uit gewoonte eigenlijk, maar je gebruikt die toch maar weinig. Uiteindelijk weegt die auto dan wel heel sterk door op je budget.

Herken je jezelf in één van deze scenario's? Dan is AUTODELEN (Car-sharing) mis-

schien iets voor jou?

Autodelen is een systeem waarbij meerdere mensen om beurten gebruik maken van één gezamenlijke auto. Het gebruik van de auto is losgekoppeld van het individuele bezit

anders rijden

ervan. Autodelen is in onze buurlanden een groot succes, Vlaanderen begint het schoorvoetend te ontdekken. Autodelen gaat uit van het standpunt dat een auto een nuttig en praktisch gebruiksvoorwerp is, dat bewust en selectief gebruikt moet worden. De auto is niet voor elke verplaatsing de meest verstandige keuze. Autodelen maakt het mogelijk om voor elke verplaatsing het meest geschikte vervoermiddel of -systeem te kiezen en dit leidt automatisch tot meer gebruik van openbaar vervoer, fiets en voeten.

** Autodelen leidt tot een rationeler gebruik van de beschikbare auto's. Autodelen zorgt voor een daling van het aantal gereden autokilometers en levert dus een bijdrage aan een schoner leefmilieu en de vermindering van gezondheidsproblemen die door het verkeer veroorzaakt worden. Door autodelen zijn er minder auto's in omloop, die intenser gebruikt worden. Daardoor wordt er minder open ruimte ingenomen door stilstaande auto's.

** Autodelen is vooral een geschikte oplossing voor mensen die niet dagelijks een auto nodig hebben (bv. voor woon-werkverplaatsingen) en max. 10.000 autokilometers per jaar afleggen. Bovendien moet je bereid zijn je eigen autogebruik in vraag te stellen en te organiseren en je niet afhankelijk voelen van autobezit voor je mobiliteit of sociale status.

** Autodelen kan je overal, hoewel het meer voor de hand ligt in een stedelijke of dicht bebouwde omgeving. Afhankelijk van de context zal je het systeem anders invullen.

** Autodelen kan een oplossing zijn voor autozoeken, die toch af en toe de beschikking over een auto willen hebben of voor autobee-

anders rijden

zitters die hun auto vrij weinig gebruiken of hun autogebruik willen verminderen of voor autobezitters die de aankoop van een tweede auto overwegen.

De taken en klussen m.b.t. de auto worden onder verschillende mensen verdeeld. Dat maakt autodelen erg praktisch. Autodelen is merkbaar goedkoper dan individueel autobezit. Bovendien geeft het je een goed zicht op de reële autokosten. Als je minder met de auto rijdt, neem je meer lichaamsbeweging, wat je gezondheid ten goede komt. Door een auto te delen, leer je mensen in je buurt kennen. Particulier autodelen berust op het eigen initiatief van individuele of gegroepeerde gebruikers. Deze particulieren sluiten zelf onderling contracten af m.b.t. het gedeeld gebruik van een auto. Je kan in verschillende formules particulier autodelen. In de meeste gevallen neemt een groep particulieren een auto in mede-eigendom. De gemaakte kosten worden onderling gedeeld, deels forfaitair, deels in verhouding tot het verbruik. Er zijn 2 varianten, naargelang de auto kan worden gebruikt na reserveratie, op gelijk welk ogenblik, of volgens een vaste beurttol. Het is ook mogelijk dat een persoon zijn of haar eigen auto op regelma-

tige basis en tegen een vaste kilometeren/of uurprijs aan andere gebruikers uitleent. In al deze gevallen moeten er onderling goede afspraken gemaakt en op papier gezet worden.

Wie geïnteresseerd is om deel te nemen aan een autodeelgroep kan zo snel mogelijk contact opnemen met Philip en Kris Van Avermaet-Deges, Gavermolenstraat 27, 9111 Belsele, Tel. 03/772.69.55, mail : p.vanavermaet@vmm.be (graag 'autodelen' vermelden als onderwerp). Naargelang de respons kan er gestart worden met één autodeelgroep Waasland of zelfs in 1 of meerdere stads- of dorpskernen in het Waasland. Een eerste startbijeenkomst wordt voor de geïnteresseerden voorzien. Wie meer informatie wenst over autodelen kan ook bij ons terecht, of bezoekt de website van vzw Autopia www.autodelen.net. Zij geven tevens een handige brochure uit over het opstarten van particulier autodelen. De brochure zal ook voor de autodelers in het Waasland de rode leidraad vormen.

Philip en Kris Van Avermaet-Deges

ECO STYLE

uitnodigingen, naamkaartjes, geboortekaartjes, huwelijkskaarten, affiches, tijdschriften, handelsdrukwerk...

Maak zelf uw keuze en geniet van ons milieuvriendelijk aanbod en vrijblijvend, budgetvriendelijk advies.

KASTEELDREEF 66/1 9120 BEVEREN - TEL. 03/775 71 05 - FAX 03/755 33 49
E-MAIL belprint@skynet.be

Zeg het met bomen.

De laatste jaren kent men in de gemeente Temse een ware bomenexplosie. Het is bewonderenswaardig hoe de landelijke wegen worden afgezoomd met variatierijke bomenrijen, vaak een gedurfde onderneming tegenover (vooral) landbouwers.

In het seizoen 2002 – 2003 werden er bijna 1000 (duizend) exemplaren aangeplant, een niet te onderschatten job voor de groenarbeiders van de gemeente. Dit verdient heel wat lof en de plaatselijke milieugroep Ons Streven vzw is dan ook de eerste om haar gelukwensen te uiten voor dergelijke initiatieven.

Anderzijds kan men vaststellen dat er meer dan geregeld en ten onrechte bomen moeten verdwijnen onder druk van de bevolking of een enkeling. Het gaat dan over bomen van 25 – 30 jaar of ouder.

Zijn het de bladeren niet, dan zijn het de katjes of de vruchten die hinderlijk zijn (wat een vuiligheid). Of de bomen worden naar hun zin té groot, beschaduen hun huis, hinderen het uitzicht of de wortels heffen het voetpad op, 't is altijd wel iets.

Het gekende scenario is, dat men bij herhaling gaat aankloppen bij iemand van het beleid tot men, Joost mag weten waarom, zijn slag thuis haalt. Stel nu dat bewoner A een boom weg wilt en bewoner B wil juist dat hij blijft staan, ja dan is er wel een probleem. Wie zal dan zijn zin krijgen ?

Een gevolg is ook dat dit rond gaat als een lopend vuurtje en inspirerend werkt bij mensen die het niet zo voor bomen hebben. Voor men het weet zitten we met een epidemie. Democratie is niet alleen voor mensen met een grote mond en het beleid

b o m e n

zou zich in principe moeten houden aan een vooropgestelde visie en dit ook duidelijk maken aan haar bevolking.

Laat dus de inspanningen en investeringen van vandaag niet tevergeefs zijn, zodat de bomen die nu worden geplant niet moeten worden gerooid over 10 of 20 jaar. De huidige tendens bewierookt immers dynamiek, diversiteit en duurzaamheid.

Ons streven.

k a l e n d e r

Zie ook de webstek : www.abllo.be klik dan op **kalender**
en neem dan **prikbord waasland**

C.V.N. wandelingen : De deelname is gratis. Iedereen is van harte welkom.

De wandelingen duren tussen de 2 en 3 uur.

L = Laarzen gewenst, zeker bij vochtig weer. * = Geschikt voor wagentjes.

ALLE ACTIVITEITEN ZIJN TOEGANKELIJK VOOR IEDEREEN!!

Zondag 28 september

CVN Heykenbos	14u Roosenbergabdij Waasmunster	L
Schauselbroek Temse	14u30 Zwembad in Scheldepark Temse.	L*
Stropers Oost St-Gillis-Waas	10u Kerkje van 't Kalf St-Gilli-Waas.	L
Hof ter Saksen Beveren-Waas	14u30 Parking Zandstraat Beveren-Waas	L*

Donderdag 2 oktober

Velt **Voordracht over Bachbloesemtherapie**

Blijf je ook (soms) worstelen met emoties (angst, onzekerheid, verdriet, overbezorgdheid, eenzaamheid ...) die je niet de baas kunt. Meer dan 65 jaar geleden ontdekte dr. Bach, een uitmuntende arts, dat de gezondheid van mensen sterk beïnvloed wordt door deze negatieve gemoedsstemmingen. Lichaam en ziel moeten in harmonie zijn. Hij ontwikkelde op basis van tincturen een unieke methode, die gekenmerkt wordt door zijn eenvoud en gemakkelijk zzelf te gebruiken is. Lesgever : een erkend consulent in het Miiuecentrum Walburg te Sint-Niklaas (in het stadspark) om 20u00. Inkom gratis.

Zaterdag 4 oktober

Natuurpunt Waas Noord   **Beheerswerken**
Maaien hooiland. Samenkomen Natuurhuis Panneweel te Meerdonk om 13u30.

Zondag 5 oktober

Natuurpunt Waas Noord   **Bezoek Steengelaag Stekene**
Ter gelegenheid van de vogelkijkdagen georganiseerd door Natuurpunt bezoeken we het Steengelaag te Stekene. Kennismaken met de verschillende soorten vogels op de plas en in het bos. We komen samen aan het Oud Station, Stadionstraat 113 te Stekene om 10 u. Einde : 12u30. Mee te brengen : verrekijker.

Natuurpunt Zuid-Waasland   **Vogelkijkdag**
Vogels bekijken langs de dijken van het Verdronken land van Saeftinghe.
Vertrek om 8u00 aan het zwembad van Sint-Niklaas.
Duur : Voormiddag. Gids : Tim Audenaert (info@vzwdurme.be). Info Christel Strybos (052/46 00 58) of Arne Verstraeten (09/348 36 88)

k a l e n d e r

CVN Etbos Moerbeke	14u30 Café Etbos, Moerbeke-Waas	L
Keilanden	14u00 Station Sinaai.	L
Molsbroek Lokeren	14u30 Bezoekerscentrum Lokeren	L*

Zondag 12 oktober

CVN + Ons Streven	Wandeling Tielrode Veer	
14u15 Tielrode Veer, St. Jozefstraat Tielrode (Temse) (Laarzen)		
CVN Barbierbeek	14u30 Kerk Bazel.	L

Zondag 19 oktober

Vzw Durme **Natuurwandeling aan het Donkmeer.**
Begeleid door een CVN-natuurgids. Afspraak om 14u aan de houten chalet aan de ingang van de Nieuwdonk. Info Franki D'Haese 052/44 41 75.

CVN Oost-Sivepolder Temse	14u30 Steenbakkerij, Warandestraat, Steendorp	L
R. De Vidtpark St-Niklaas	14u Koer Kasteel Walburg	*
Reservaatzone Donkmeer	14u Houten chalet - ingang van de Nieuwdonk.	L*

Natuurpunt Zuid-Waasland **Paddestoelenwandeling in het Buggenhoutbos**
Vertrek om 8u30 aan het zwembad van Sint-Niklaas of om 9u30 ter plaatse aan de Boskapel.
Gidsen : Gustaaf van Gucht, François Van den Broeck
Info : Christel Strybos (052/45 00 58)

Natuurpunt Waas Noord **Herfstwandeling**
Op zoek naar paddestoelen in het Stropersbos. Samenkomen om 14u00 aan het rond punt aan de Bergstraat in De Klinge, parkeren kan in de Koningsstraat.

Maandag 20 oktober

Ons Streven vzw **Voordracht over Aquafin en de plannen voor waterzuivering in het Waasland.**
Lesgever : Ir. Koen Vanhul, Bekkenverantwoordelijke voor de Beneden Schelde van Aquafin.
Op deze info-avond komen volgende onderwerpen aan bod : welke overheidsdiensten en bedrijven zijn actief in de waterzuivering ; hoe werken ze ; hoe wordt het water gezuiverd ; wat is de toestand van de Durme en Schelde ; wat is de planning voor waterzuivering in het Waasland ; wat zijn de toekomstperspectieven ; wanneer voorziet men dat onze rivieren (vooral Durme en Schelde) opnieuw visrijk zullen zijn?
Iedereen is welkom op deze gratis info-avond om 20u00 in café 't Veer, Sint-Jozefstraat 35, 9140 Tielrode.
Meer inlichtingen : Gert Hooftman, Bettehemstraat 40, 9140 Tielrode, tel. 03/711 16 83
gert.hooftman@pi.be.

---

zondag 26 oktober

CVN Puiveldebos Belsele	14u30 Hok Kouterstraat-Gouden Leeuw	L
Stropers Oost St-Gillis-Waas	Kerkje van 't Kalf St-Gillis-Waas	L

4e BOOMPLANTACTIE NATUURPUNT WAASLAND

Op Zaterdag 22 november 2003

B e s t e l b o n

Fruitbomen, streekeigen bomen, hagen en struiken
Onze troeven :

- scherpe prijzen en aan huis levering
- onovertroffen keuze aan inlands bosgoed
- elke euro winst wordt gebruikt voor de aankoop van natuurgebieden in het Waasland en omgeving

Bosgoed enkel in minimumhoeveelheid van 10 per soort !

Alle boompjes zijn tussen de 50 en 90 cm tenzij anders vermeld

0,65 euro per stuk.

Zoete kers, meidoorn, spaanse aak, vuilboom, kardinaalsmuts, vogelkers, rode kornoelje, zwarte els, wilde appel.

0,80 euro per stuk.

Hondsroos, egelantier, wilde liguster, sleedoorn, es, krentenboom.

0,90 euro per stuk.

Hazelaar, zomereik, wintereik, beuk, haagbeuk, lijsterbes, tamme kastanje, gewone vlier.

1,10 euro per stuk.

Gelderse roos, kleinbladige linde, wollige sneeuwbal, ruwe iep.

boomplantactie

Verschillende prijzen.

Taxus (20/30 cm) : 2,10 euro. Rode beuk : 1,80 euro. Buxus boordplant (25/30 cm) : 1,60 euro.

Voor mensen die meer variëteit en kleine hoeveelheden wensen bieden wij onze pakketten aan (bestellen per pakket)

Pakket 1 : kleine en doornloze struiken voor kleinere tuinen, decoratieve bloei en bessen. Prijs : 16,60 euro. 4 kardinaalsmuts, 4 rode kornoelje, 4 wollige sneeuwbal, 4 gelderse roos, 4 vuilboom.

Pakket 2 : Herfstpakket. Bessen voor de vogels. Prijs : 18,80 euro.

4 meidoorn, 4 lijsterbes, 4 vlier, 4 zoete kers, 4 sleedoorn, 4 krentenboom.

Pakket 3 : Lentepakket. Doornstruiken voor broedvogels. Prijs : 15,25 euro. 5 meidoorn, 5 sleedoorn, 5 hondsroos, 5 egelantier.

Pakket 4 : Inlands haagpakket. Prijs : 15,60 euro. 4 beuk, 4 haagbeuk, 4 meidoorn, 4 spaanse aak, 4 wilde liguster.

Pakket 5 : gemengde doornloze haag. Prijs : 20,80 euro. 4 beuk, 4 haagbeuk, 4 rode beuk, 4 wilde liguster, 1 rode kornoelje, 1 spaanse aak, 1 wilde appel, 1 gelderse roos.

Pakket 6 : gemengde doornhaag. Prijs : 14,80 euro. 10 meidoorn, 2 egelantier, 2 hondsroos, 2 sleedoorn, 2 kardinaalsmuts, 2 gelderse roos.

LOOFBOMEN hoogte 2 à 3 m, omtrek 6 à 8 cm.

Beuk 18,60 euro, Rode beuk 20,00 euro, Es 16,70 euro, Zomereik 18,00 euro, Lijsterbes 15,00 euro, Kleinbladige 18,60 euro, Zwarte els 11,70 euro, Ruwe (witte) berk 10,00 euro, Gewone iep 16,20 euro.

FRUITBOMEN stamomtrek op 1 m 6-8 cm Ha en 8-10 cm Ho.

Appels. Halfstam 12,50 euro. Hoogstam : 17,50 euro.

Rassen : Oogstappel (Transparante jaune), Reine des reinettes, James grieve, Jacques lebel, Calville des prairies, Jonathan, Président Roulin, Rambour d'hiver, Reinette de Blenheim, Goudreinette, Keiing.

Peren. Halfstam : 12,50 euro. Hoogstam : 17,50 euro.

rassen : Comtesse de Paris, Clapp's favorite, Bon chretien williams, Triomphe de vienne, Bonne Louise d'Avranches, Durondeau, Beurre hardy, Conference, Legipont, Saint remy.

Pruimen. Halfstam : 12,50 euro. Hoogstam : 17,50 euro.

boomplantactie

Rassen : Reine claude d'oullins, Belle de Louvain, , Victoria, Sainte Catherine, Anna Spath.

Kersen. Halfstam 12,50 euro. Hoogstam : 17,50 euro.

Rassen : Lindekens (Early rivers), Bigarreau blanc, Bigarreau Van.

Perzik. Struik 2 jaar : 11,20 euro.

Rassen : Lieveling, Fertile de septembre, Reine des verges.

Andere

Moerbeï (nigra) struik in pot : 17,40 euro, Kwee struik 2 jaar : 11,20 euro, Mispel struik 2 jaar : 11,20 euro, Okkernoot struik 3 jaar : 10,70 euro hoogstam : 18,60 euro, Tamme kastanje hoogstam : 17,90 euro, Tamme kastanje (kultivar de Lyon) hoogstam : 21,10 euro.

Hoe bestellen ?

Stuur de duidelijk ingevulde bestelbon (zie volgende blz) voor 5 november op naar :

Margo Van Den Berghe, Heistraat 63, 9100 Sint-Niklaas tel. 03/776 90 38

- 5 % korting voor bestellingen vanaf 125 euro.
- 20 % korting vanaf 625 euro op voorwaarde dat u zelf afhaalt.
- na de bestelling worden u factuur en overschrijvingsformulier toegestuurd.
- het plantgoed wordt aan huis bezorgd op Zaterdagmorgen 22 november vanaf 9h, enkel binnen het Waasland, Lochcristi, Hamme, Antwerpen L.O.
- u kan het plantgoed ook na afspraak zelf afhalen vanaf vrijdag in Natuurhuis Panneweel, Krekeldijk 2, Meerdonk (St-Gillis Waas).

Meer info omtrent het plantgoed : Vraag onze gratis plantgids bij :

De Meireleir Marc 03/777 87 74 (Sint-Gillis-Waas, Stekene, Beveren)

Gilbert Smet 03/774 26 00 (Antwerpen-LO, Kruibeke, Burcht, Temse, Beveren)

Keereman Gilbert 03/776 87 30 (Sint-Niklaas, Waasmunster, Lokeren, Temse)

Lieven Van Hooste 09/346 94 34 (Lochtisti, Wachtebeke, Moerbeke)

**Bestelbon terug te sturen naar Margo Van de Berghe,
Heistraat 63,9100 Sint-Niklaas voor 5/11/03.**

Aantal	Naam	Prijs/stuk	Totaal

Naam + adres en telefoon :

.....
.....

Zondag 2 november

CVN **Molsbroek Lokeren** 14u30 Bezoekerscentrum Lokeren *

Zondag 9 novmeber

CVN **Daknamse Meersen** 14u30 Kerkje Daknam. L
Stropers West Kemzeke 14u00 Vossenhol St-Jansteenstraat Kemzeke.L

Natuurpunt Zuid-Waasland **CVN-wandeling in de Daknamse meersen.**
Vertrek om 14u30 aan de kerk van Daknam. Gids : André Van Peteghem (09/346 64 68).

Donderdag 13 november

Velt **Degustatieavond bio-bieren.**

Proeven en becommentariëren van een zestal bio-bieren onder deskundige leiding van Stefaan De Cock, ambachtelijk brouwer in Sint-Pauwels, in het Natuurcentrum Walburg te Sint-Niklaas. Alle bieren zijn te verkrijgen in de handel.

Het is niet de bedoeling dat we veel bier drinken. Je hebt niet veel nodig om een bier te beoordelen. Je moet zelf zorgen voor een 6-tal glazen. Kleine wijnglazen zijn heel geschikt. We proeven ook een 6-tal bio-kazen. Voor deze activiteit moet je 3 euro betalen op de avond zelf en moet je vooraf inschrijven bij Marie-Louise, tel. 03/779 95 42 of per mail bij Jan : jan.de.bock1@pan-dora.be. Ook de zadenlijst kan je afgeven op deze avond.

Zaterdag 15 november

Natuurpunt Zuid-Waasland **Dag van de Natuur.**
Werkdag in de Daknamse meersen ism met JNM-Durmeland.
Info : Paul Durinck (09/348 65 14).

Zondag 16 november

CVN + Ons Streven **Wandeling Klei en Vallei**
14u15 Veer St. Jozefstraat Tielrode (Temse) (Laarzen),

Natuurpunt Waas Noord **Dag van de Natuur.**
Werken op de Grote Geule te Kieldrecht. Samenkomen aan de brug over de watergang in de Sint-Kornelisstraat (achterkant Grote Geule) om 13u30. Mee te brengen : laarzen.

Zaterdag 22 november

Natuurpunt Zuid-Waasland **Jaarlijkse boomplantactie.**
Info : Gilbert Keereman (03/776 87 30)

Zondag 30 november

CVN **Scheldepark Temse** 14u30 Zwembad in Scheldepark Temse L
Stropers Oost St-Gillis-Waas 14 uur Kerkje van 't Kalf St-Gillis-Waas.. L

Zondag 7 december

CVN **Molsbroek Lokeren** 14u30 Bezoekerscentrum Lokeren *

Zaterdag 13 december

Natuurpunt Zuid-Waasland **Landschapswandeling langs het paardenpolderpad te Tielrode/Hamme.**

Vertrek om 13u30 aan het veer van Tielrode. Duur ca. 4 uur. Gids : Liliane Verbeke (03/771 17 43)

Zondag 21 december

CVN **Puiveldebos Belsele** 14u30 Hoek Kouterstraat-Gouden Leeuw L

---

bezoekerscentrum Donkmeer

Het bezoekerscentrum Donkmeer dat door de vzw Durme is ingericht in de Festivalhal nabij het Donkmeer te Berlare biedt een mooi overzicht van de omgevende natuur. De tentoonstellingspanelen bieden uitgebreide illustraties en teksten over het verleden van het Donkmeer, de uitzonderlijke bodemkundige toestand, de eendenkooi en de actuele natuurwaarden. Ook is er een kinderspeelhoek ingericht en via verschillende computers kan men op een speelse manier op natuurverkenning. Verder wordt elk half uur een korte diareeks over het Donkmeer geprojecteerd en zijn er folders, brochures, potjesloepes en posters te bekomen aan de infobalie. Er is een afzonderlijke hoek voorbehouden voor de verkoop van de kaarten voor de Festivaria opvoeringen.

Deze tentoonstelling is op aanvraag voor groepen gans het jaar te bezoeken. Ook kunnen groepen bij de vzw Durme (tel. 09/348.30.20) een geleid bezoek aanvragen aan de reservaatzone Donkmeer.

Plantencursus van Natuurpunt Zuid-Waasland

Februari - mei 2004

2 theorielessen en 6 excursies.

Kostprijs : 35 euro voor leden, 50 euro niet-leden,
inclusief lidmaatschap Natuurpunt.

Inschrijven voor 15 januari 2004. Gids en lesgever : Hans Vermeulen
inlichtingen: Christel Strybos (052/46.00.58) en Arne Verstraeten (09/348.36.88)

Klantendag in de Oxfam-Wereldwinkels van 10u00 tot 17u00.

Zaterdag 11 oktober

Op deze dag kan je in alle wereldwinkels een kijkje nemen en proeven van een aantal (h)eerlijke producten. Reeds een heel gamma van de producten hebben een biogarantie label.

Oxfam-Wereldwinkels lanceert op deze dag een exclusieve koffie : Bio Goldkoffie uit Ethiopië.

En elke klant krijgt een biocadeautje : de bekende sesamreep die bio geworden is.

Meer info : Maria Van de Vyver, 03/775 19 31.

**Natuurvandalisme
in de meersen
nabij Molsbroek**

Eind juni 2003 werden in Hagemeersen nabij de Zelebaan en langsheen de Oeverwegel te Lokeren 15 vrachtwagens grond aangevoerd. Dit gebeurde duidelijk met de bedoeling de kleine slootjes van een bloemenrijk vochtig grasland op te vullen. Deze meersen liggen echter in één van meest beschermde natuurzones van Vlaanderen en zijn opgenomen in de uitbreidingszone van het erkende reservaat Molsbroek te Lokeren. De illegale grondstortingen gebeurden trouwens op een perceeltje dat grenst aan erkende reservaatpercelen. Overigens gebeurde die grondaanvoer in een groene bufferzone van het gewestplan en in het VEN (Vlaams Ecologisch Netwerk). Uit de inventarisaties is gebleken dat het hier botanisch rijk gevarieerde meersen betreft, die hun hoge

natuurwaarde te danken hebben aan de vochtige bodem. Elke aanvoer van grond is hier dus echt natuurvandalisme.

De vzw Durme, beheerder van de aanpalende gronden, heeft klacht ingediend en de natuurwachter van de afdeling Natuur van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap is onmiddellijk ter plaatse gekomen. Door dit spoedig optreden kon nog net voorkomen worden dat de gestorte grond met een kraan werd opengespreid. De vzw Durme volgt de situatie van nabij en zal, eventueel via een gerechtelijke procedure, het terug afvoeren van die illegaal gestorte grond nastreven. Gezien de ligging in beschermd gebied is het normaal onmogelijk om voor dergelijke reliëfwijziging een vergunning te bekomen.

3 juli 2003 vzw Durme

Pesticidenreductieplan, het verwachte slak- kengangetje.

Op 21 december 2001 werd het decreet gestemd dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten verbiedt en dit vanaf 1 januari 2004.

Om de openbare diensten niet onmiddellijk (?) in de problemen te brengen voorziet dit decreet (uiteraard) een tussenoplossing, namelijk het opstellen van een pesticidenreductieplan. Dit plan moet worden bezorgd bij de minister bevoegd voor leefmilieu ten laatste tegen 1 juni 2003. De minister doet binnen de 3 maanden na ontvangst er een uitspraak over, die binnen de 15 dagen aangetekend wordt gestuurd naar de openbare diensten.

Zo een reductieplan is een plan van lange adem, waarbij het pesticidengebruik stapsgewijs wordt afgebouwd, terwijl nieuwe visies en technieken worden ontwikkeld. Meer personeel zal ook niet te vermijden zijn.

Een reductieplan start met een voorbeeldgebied (minimaal 20 % van de totale oppervlakte), waarbij de afbouw wordt gespreid van 2004 tot 2008. Vanaf 2008 tot 2014 wordt het pesticidenvrijgebied uitgebreid en het aantal pesticiden wordt verminderd met 15 % per jaar.

De realiteit is dus dat pas vanaf 1 januari 2015 ons openbaar groen volledig pesticidenvrij zal zijn. Geduld mannekes, geduld.

Ons Streven vzw.

ecologie

Over kerstbomen, uilen en pesticiden

In het huidige landbouwareaal zijn dennenaanplantingen voor kerstbomen thans een regelmatig voorkomend beeld. Uit Schotse gegevens blijkt duidelijk dat dergelijke jonge aanplantingen een ideaal jachtgebied kunnen vormen voor zowel dag- als nachtroofvogels. De talrijke ruige grasplekken tussen de dennen en de dennenrijen, kunnen bij een mechanisch beheer, het leefgebied vormen van een aantal kleine knaagdieren. (hier een van de foto's die ik je bezorgd heb) Wat gebeurt er nu dikwijls: reeds begin mei wordt het ganse perceel behandeld met pesticiden zodat alle open plekken een 'mooie' bruine kleur krijgen. Hetzelfde gebeurt met de met pesticiden behandelde akker-, graan- en graslanden. Niettegenstaande het wegbermbesluit worden nog heel wat landelijke bermen half mei gemaaid door plaatselijke landbouwers terwijl het maaisel blijft liggen; Weg leefgebied voor knaagdieren en uilen. Het is dus niet verwonderlijk dat onze uilen moeten uitwijken naar de ecologisch beheerde bermen, waar ze dan weer af te rekenen krijgen met het wegverkeer. Belangrijke jachtgebieden voor uilen kan men creëren door:

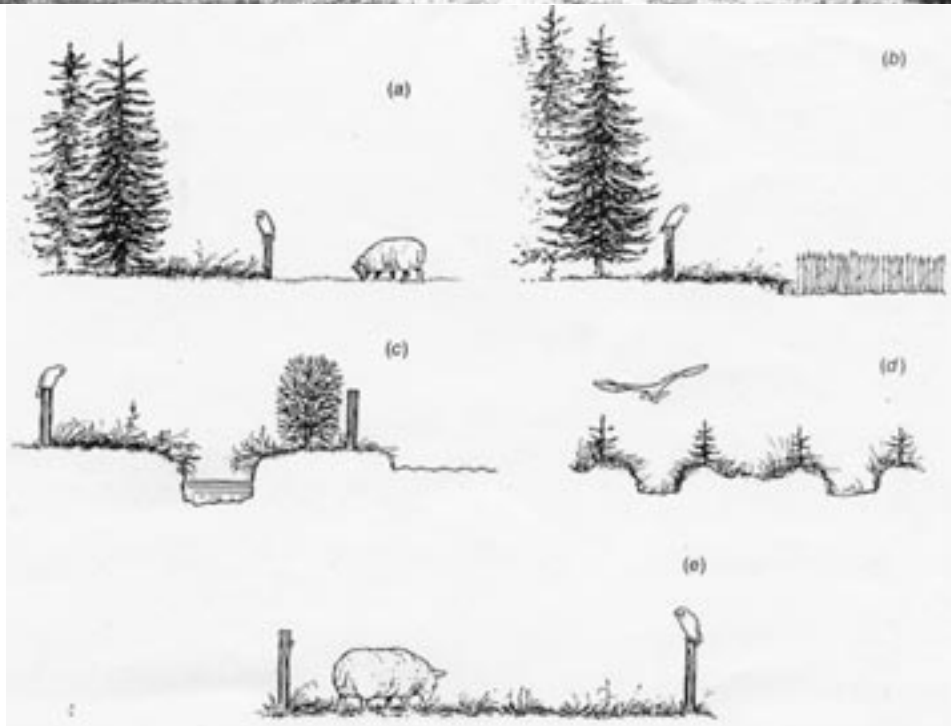
- Drie tot vijf meter wijde gras strepen langs bossen, afgesloten voor begrazing (a)
- In akkerlanden kan men eenzelfde brede grasstrook voorzien langs de graanvelden. De RSPB (Royal Society for the Protection of Birds) probeert de Engelse landbouwers hiervan te overtuigen (b)
- Het voorzien van een grasstrook langs beken, stromen, dijken en hagen, opnieuw gevrijwaard van begrazing en voorzien van zitplaatsen (c)
- Jonge boomaanplantingen met tussenliggende grasstroken (d)
- Licht begraasde, vochtige graslanden (e)

Op het ogenblik wordt met steun van de Federale Overheid actie gevoerd tegen het pesticidengebruik door consumenten (www.pestici-

ecologie

de.be). Die consument zou evengoed bij de aankoop van een kerstboom volgende winter hiermee rekening moeten houden. Bewoners in landelijke gebieden zouden er meer moeten op letten dat het wegbermbesluit in hun omgeving nagevolgd wordt: niet maaien voor 15 juni en verwijderen van het maaisel. Wegbermen en jonge boomaanplantingen kunnen op die manier belangrijke natuurverbindingselementen vormen.

ABLLOvzw

Textiel verven met onze inheemse planten

1. Ambachtelijk

Vroeger droegen de mensen ook kleren, probleem was dat ze die wel zelf moesten maken. En ze hielden ook wel van een kleurtje op hun textiel dat ze ook zelf aanbrachten met behulp van inlandse planten, later in de middeleeuwen met cultuurplanten. Over het gebruik van deze plantenzijn we dieper ingegaan in het maartnummer.

2. Industriëel

Vanaf ongeveer de 11de eeuw tot in de 15de eeuw was de lakenindustrie (wollen laken om kledij uit te maken) internationale big business in Vlaanderen. Om al deze wol geverfd te krijgen moest ook het kweken van verfplanten industrieel aangepakt worden. Dit kon je lezen in het mei-nummer

3. Speculatieve archeologie : van roest tot schaap

Enkele jaren terug vonden we in de Saleghempolder in St-Gillis-Waas een maalsteen in lichtgrijze zandsteen met een halfboogvormige doorsnede. Het ganse maalvlak is bedekt met roestsporen en het was overduidelijk dat men er een ijzerhoudend gesteente mee gemalen had. Ouderdom van de maalsteen rekening gehouden met andere steentijdvondsten op dezelfde plaats : Midden-neolithicum (ongeveer 3000 VC). Op zichzelf is een stuk zandsteen natuurlijk niet echt spectaculair maar historisch gezien wel een paar andere mouwen. Naar mijn weten zijn er in het Waasland nog maar 5 maal- en wrijfstenen gevonden uit het Neolithicum. En er was er maar één bij met roestsporen. Was, want toeval bestaat niet. In de weken dat ik aan dit artikel aan het werken was

verven met planten

vonden we een tweede maalsteen met roestsporen op ongeveer één km van de vorige in de St-Gillisbroekpolder te St-Gillis-Waas. Ditmaal bevonden de roestsporen zich enkel op de randen van het maalvlak een duidelijke indicatie dat de maalsteen nog volledig is. Deze maalsteen, een "ligger" is iets groter en drie maal zo dik als de vorige die een "loper" is. Ze zijn beiden gemaakt uit dezelfde soort zandsteen en komen bijgevolg ook van dezelfde plaats die we niet in het Waasland moeten gaan zoeken. Een setje (foto) dus ware het niet dat de tweede maalsteen in Laat-neolithische context is gevonden (ongeveer 2500 VC). Beide stenen passen precies in een volwassen mannenhand en zijn zo gemaakt dat men bij het malen zijn eigen vel niet mee afschraapt.

De vondst van de tweede maalsteen op het tijdstip dat ik dit artikel aan het afscheiden was deed een lichtje opgaan. Zou men in het neolithicum de gemalen ijzerzandsteen reeds gebruiken als beitsmiddel om wol te verven ?

Ijzeroxide (Fe_2O_3), roest dus komt in de natuur voor in vele vormen, één ervan is rode oker die reeds 25000 jaar geleden gebruikt werd voor grotschilderingen. In Vlaanderen vinden we vanaf het Mesolithicum (8000 - 2000 VC) reeds hematietknolletjes terug waarvan men aanneemt dat ze gebruikt werden voor lichaamsbeschildering. Ijzerzouten waren dus al lang gekend als kleurstof. Ijzeroxide is in onze streek terug te vinden op plaatsen waar kort na de laatste ijstijd naaldbossen hebben gestaan, de afgevallede naalden verzuurden de grond waardoor de ijzerzouten die in kleine hoeveelheden voorkomen in de humus en de grond oplossen en zich in geconcentreerde vorm terug afzetten op een grotere diepte als een dun laagje ijzeroer tussen de B-horizon (zwartbruin zand) en C-horizon (oranjegeel zand) van een zandpodzol op een diepte van ongeveer 50cm. Een proces dan enkele honderden jaren duurt. Ijzeroerbanken van Tertiaire oorsprong (2-5 miljoen jaar oud) vindt men terug op grotere diepte, mooie voorbeelden hiervan kan men bezichtigen in de

verven met planten

Meester Van der Heijden groeve in Nieuw-Namen. Door erosie of omgewaaide bomen kunnen deze ijzeroerlagen aan de oppervlakte komen.

De weeftechniek is in West-Europa al zeker gekend vanaf 5000 V.C., weliswaar met plantaardig materiaal. De mensen uit het Midden-Neolithicum in het Waasland behoorden tot de Michelsberg-cultuur. Opgravingen in de delen van Europa waar deze cultuur floreerde brachten beenderen van schapen en geiten aan het licht. Alle elementen om wol te verven voor kledij zijn dus aanwezig vanaf het Midden-mesolithicum. Alleen een archeologische vondst van gekleurde wol ontbreekt nog, maar gezien de aard van het materiaal, is dit enkel maar mogelijk in extreme omstandigheden zoals permanente vorst. We zullen het dus waarschijnlijk nooit echt weten of de vrouwen hier 5000 jaar geleden ook al rondliepen in een modieus bruin-wollen kleedje.

Voor dit artikel werden diverse werken geraad-

pleegd over planten, geschiedenis, scheikunde en verven. Voor wie zelf wil experimenteren met wol verven geven we de titel van een praktisch handboekje : *Let van de Vrande - Groot plantaardig verfboek.*

De Meireleir Marc - Natuurpunt Waasland Noord

gevonden maalstenen

Groen en populistisch ?

De groene beweging wordt nogal eens verweten populistisch te zijn. Hiermee bedoelt men dat ze zou inspelen op een ietwat moeilijk te definiëren algemeen onbehagen dat bij de mensen leeft. Dit onbehagen zou ze door middel van simplistische argumenten en halve waarheden aanwakkeren en omzetten in een onterechte afkeer van o.a. wetenschap, technologie en industrie. Voorts beschuldigt men 'de groenen' nogal eens van egoïsme in de zin dat zij het buitengebied gedeeltelijk zouden willen onttrekken aan de traditionele gebruikers en hen de eigen groene visie zouden willen opdringen. Men gaat soms zelfs zo ver te beweren dat bepaalde milieugroeperingen niet meer voor het milieu strijden maar er enkel op gericht zijn hun eigen macht te vergroten en zich daartoe bewust van oneerlijke middelen bedienen.

Wat het populisme betreft moeten wij inderdaad durven toegeven dat de groene beweging nogal eens met ongelukkige argumenten voor de dag komt. Ik zal dit toelichten aan de hand van twee voorbeelden: de kernenergie en de genetisch gemodificeerde organismen (GGO's). Beide voorbeelden hebben gemeenschappelijk dat de problemen die zij met zich mee brengen moeilijk zijn en heel wat wetenschappelijke kennis vergen om alleen nog maar te begrijpen waarover het precies gaat. In vergelijking met traditionele centrales waarin olie of gas wordt verbrand om elektriciteit te produceren is een kerncentrale heel wat ingewikkelder. Iedereen is vertrouwd met het verschijnsel vuur maar nagenoeg niemand heeft verstand van kernreacties. Vandaar vormt de kernenergie dus een gemakkelijke

milieu met toekomst ?

schietschijf voor een populistisch groen discours. Kernenergie wordt voorgesteld als een enorme bedreiging, soms met argumenten die kant nog wal raken. Ik wil hiermee geenszins de problemen die de stockage van kernafval met zich meebrengt of de gevolgen van een (weliswaar uiterst onwaarschijnlijke) kernramp minimaliseren. Toch vergeet men hierbij al te gemakkelijk dat klassieke centrales in tegenstelling tot kerncentrales veel koolstofdioxide in de lucht brengen hetgeen bijdraagt tot het broeikas-effect. Het is niet evident om te besluiten welke energievormen er nu het minst milieubelastend zijn (zoals het ook niet zo evident is uit te maken of nu herbruikbare glazen flessen dan wel plasticen wegwerpflessen het minst milieubelastend zijn). Dit bleek onlangs nog uit de hoogoplopende polemiek omtrent de (gedurende lange tijd als evident beschouwde) grotere milieuvriendelijkheid van aardgas in vergelijking met stookolie. Iedereen is het er uiteraard over eens dat we zuiniger moeten omspringen met energie maar wanneer er persoonlijke inspanningen aan de burger gevraagd worden steekt deze al gauw zijn kop in het zand. Het is inderdaad gemakkelijker in een populistisch discours een zondebok aan te wijzen om het eigen gedrag niet te hoeven wijzigen dan te trachten de meedogenloos ingewikkelde werkelijkheid te begrijpen.

Op het vlak van de genetisch gemodificeerde organismen ligt de zaak nog delicater. Hier hanteert het groen populisme ondermeer het argument dat GGO's schadelijk zouden zijn voor de gezondheid. Ondanks het feit dat er, naar mijn mening, vandaag nauwelijks redenen zijn om dit aan te nemen slikken vele mensen deze bewering omdat

milieu met toekomst ?

zij geen inzicht hebben in wat een GGO nu precies is. Het spijtige van de zaak is dat er wel degelijk goede argumenten kunnen aangehaald worden om zich te verzetten tegen het op grote schaal toepassen van GGO's. Men kan bijvoorbeeld denken aan de onaanvaardbaar grote macht die de multinationals die de zaden voor de GGO's produceren, zouden verwerven. Een tweede goed argument tegen GGO's is de kwetsbaarheid van grote homogene populaties landbouwgewassen (bijvoorbeeld voor schimmelaantastingen). Aangezien deze argumenten echter niet zo eenvoudig te begrijpen zijn worden zij door sommige milieu-organisaties nauwelijks gebruikt. Dat heeft dan weer voor gevolg dat de voorstanders van GGO's de zwakke argumenten van de tegenstanders gemakkelijk kunnen weerleggen waardoor de politieke macht van de voorstanders stijgt. Dit fenomeen deed zich onlangs voor toen de Amerikaanse president Bush Europa onder druk zette om GGO's niet langer te weigeren. De Amerikanen noemden de houding van Europa onwetenschappelijk en hierin hadden ze in zekere zin ook gelijk.

Populistische argumenten hanteren kan dus op korte termijn misschien voor een snel groeiende aanhang zorgen. Op lange termijn werkt deze strategie naar mijn mening echter contraproductief. Naast het evidente feit dat men hierdoor de mensen eigenlijk bedriegt, is er voor deze contraproductiviteit nog een tweede reden. Het groene denken is ten gronde namelijk moeilijk te verenigen met populisme. Populisme houdt immers ook in dat men de mensen naar de mond praat in hun ondoordachte meningen en geen poging doet om de bevolking iets ver-

der te doen kijken dan haar neus lang is. Groene maatregelen nemen zal van iedereen een inspanning en gedragswijziging vragen. Het groene discours sluit dus in feite niet aan bij het spontane denken van de mensen. Iedereen is weliswaar spontaan bezorgd om de eigen gezondheid en die van anderen. De groene populist kan dit gevoel dus oppervlakkig uitbuiten. Wanneer men echter verder denkt blijkt dat het voor het verbeteren van onze gezondheid bijvoorbeeld aangewezen is minder met de wagen te gaan rijden. De populist die dit niet zedig verzwijgt zal zijn aanhang bijzonder snel zien wegsmelten. Populisme staat dus op twee manieren de broodnodige mentaliteitsverandering in de weg. Uit wat ik het onbaatzuchtige karakter van het groene denken zou noemen (niemand ontzegt zich graag een beetje van het gemak dat onze huidige welvaart als evident aanbiedt) volgt tevens dat men 'de groenen' zeer moeilijk als egoïstische potentaten kan afschilderen. Veeleer moeten wij de ware groenen bewonderen voor hun veelal belangeloze persoonlijke inzet.

Het is dus duidelijk noodzakelijk eerlijke argumenten te hanteren om de bevolking van de groene zaak te overtuigen. Het is nodig hen aan te tonen dat milieuproblemen dikwijls zeer complex zijn en dat de wetenschap bij lange (nog ?) niet in staat is alle vragen in dit verband op te lossen. Dit is echter een werk van lange adem dat langs kronkelpaadjes voert waar hier en daar wel eens een verkiezingsnederlaag op de loer kan liggen.

*Mario Smet
Ecotest*

Provinciale Ecologische verbindingszone 'Watergang der Hoge Landen'

te Stekene /
Sint-Gillis Waas
en Beveren

Persmededeling, augustus 2003

In de jaren '60 van de vorige eeuw werd een watergang gegraven die de Hoge Landen (met daarop de dorpskommen van Kemzeke, Sint-Gillis en Vrasene) verhinderde verder af te wateren naar het noordelijker gelegen krekengebied. Het water van diverse beken vanuit het Zuiden wordt door deze 'watergang der Hoge Landen' opgevangen en afgeleid naar het pompstation van Verrebroek.

Daardoor werd de hydrologie en ecologie van de hele streek grondig verstoord: het krekengebied te noorden van deze watergang verdroogde. De aanvoer van vers, schoon zoet water uit het zuiden werd afgesneden.

In de watergang der Hoge Landen zelf werd het afgevoerde water uit de dorpskommen en uit de intensieve landbouwgebieden op de zandgronden in de loop der jaren steeds vuiler. Waterleven is in de watergang stroomafwaarts van Sint-Gillis afwezig en in de zomer stinkt de watergang door zuurstofgebrek. Daardoor neemt ook het risico op botulisme bij waterdieren sterk toe.

ABLLOvzw betreurt deze achteruitgang en is dan ook blij met de plannen van het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen voor ecologische

ecologie en beleid

herstelmaatregelen in deze regio. Het ecologisch herstel ziet ABLLOvzw als volgt:

1. ABLLOvzw wenst de verdere uitbouw van het groene lint: op tal van plaatsen kunnen meer beplantingen langs de watergang der Hoge Landen zorgen voor betere bescherming van de fietsers tegen de wind. De aanplantingen dienen wel zorgvuldig te gebeuren: niet te laag om de waterafvoer niet te bemoeilijken en ook zodanig dat het onderhoud van de watergang makkelijk mogelijk blijft.

2. ABLLOvzw wil dat verder werk wordt gemaakt van de zuivering van het afvalwater in de watergang. Met name het afvalwater van Sint-Gillis Waas en van de KMOzone Kluzemolen zorgen voor zware verontreiniging van deze watergang. Een ecologische verbindingszone vraagt schoon water. Ongewervelde dieren en vissen kunnen dan opnieuw de basis worden van een gezonde voedselketen.

3. Op de talrijke plaatsen waar beplanting niet gewenst is, dienen de grasbermen op een ecologisch verantwoorde manier te worden beheerd: het bermbeheer én het afvoeren van het maaisel dienen volgens ecologische principes te gebeuren. Dan kan een bloemrijke vegetatie zich herstellen en zullen ruigtekruiden als brandnetels en distels sterk afnemen.

4. ABLLOvzw stelt vast dat de recreatieve betekenis van de watergang der Hoge Landen voor wandelaars en fietsers de laatste jaren sterk toeneemt. ABLLOvzw vraagt dan ook de om de kruispunten van diverse straten met het fietspad langs deze watergang beter te beveiligen (signalisatie én snelheidsremmers voor de auto). Tegelijk vraagt ABLLOvzw nogmaals de aanlag van een klein ontbrekend stukje fietspad op het grondgebied van Vrasene, aan één zijde van de watergang. Daardoor kan deze fietsroute dan worden gebruikt als alternatief in de fietsverbinding van uit de regio Antwerpen

naar de regio Zelzate. Fietsers hoeven dan niet de levensgevaarlijke fietsstroken te volgen langs de parallelwegen aan de E34.

5. Tenslotte dient op termijn onderzocht te worden op welke wijze het herstel van de hydrologie in de hele regio kan worden gerealiseerd. Tal van beken uit het zuiden zouden op één of ander manier terug in verbinding moeten worden gebracht met het noorden, onder de watergang door. Voorwaarde is daarbij natuurlijk dat de waterkwaliteit in deze beken sterk wordt verbeterd, om de kwaliteit van het water in de krekken niet te verslechteren. Andere voorwaarde is dat het waterpeil van de krekken zelf niet langer alleen maar in functie van de landbouw wordt ingesteld, maar beheerd wordt in functie van natuur en milieu.

ABLLOvzw doet een oproep aan alle betrokken partijen om op een constructieve wijze mee te denken over manieren om de betekenis van de 'watergang der Hoge Landen' als ecologische verbindingzone te versterken, zonder de waterafvoerende functie ervan te belemmeren. ABLLOvzw is tevreden dat het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen de bedoeling heeft om hier werk van te maken en hoopt op de constructieve medewerking van al de betrokken gemeentebesturen (Stekene, Sint-Gillis Waas en Beveren)

Voor het herstel van de hydrologie van de hele regio op langere termijn biedt het decreet Integraal Waterbeheer mogelijkheden. Het oprichten van een bekkencomité, met daarin ook vertegenwoordigers uit de recreatieve sector en de milieusector is daarvoor noodzakelijk. ABLLOvzw vraagt de snelle oprichting daarvan en vraagt dat ook vertegenwoordigers van de natuur- en milieubeweging worden opgenomen.

ABLLOvzw

Water val

Zoals de appelboom zich
in de lente kleedt met
witte bloesemsluiers.

Je maakt je ondoorzichtig
trekt je verleden uit
en komt mij dichterbij.

En horizontaal wordt
verticaal en vice-versa
in bruisend schuim.

De draden van je stroom
geregistreerd op foto's
bewegingsfracties.

Laat je niet tegenhouden
bied geen weerstand
verdeel je, splits je op.

Neem de vorm aan van
lucht en wolken
en verzamel je opnieuw.

Word weer rustig
na deze nauwelijks
ondersteunde onderbreking.

Jos De Rudder,
01-09-2002

Groene stroom uit windenergie vertienvoudigt

Sinds de Vlaamse regering in 2000 groenestroomquota aan de elektriciteitsleveranciers heeft opgelegd, is het aantal gezinnen dat in Vlaanderen kan genieten van groene stroom gestegen van circa 8000 naar 100 000. De doelstelling is om tegen 2010 één miljoen Vlaamse gezinnen groene stroom te kunnen leveren.

De groene stroom wordt momenteel voor 25% opgewekt uit windenergie, 35% uit biogas dat onttrokken wordt via waterzuivering, door slibgisting of op stortplaatsen, en 40% uit biomassa zoals houtafval, waterzuiverings-slib of olijpulp.

windenergie

Het aantal windturbines is de afgelopen 4 jaar verdubbeld tot 60 eenheden. Door de inplanting van steeds grotere turbines, is het totale vermogen aan windenergie sinds het begin van de legislatuur evenwel vervijfvoudigd.

De Vlaamse minister van Energie maakt zich sterk dat we op korte termijn afstemmen op een vertienvoudiging van de productie van elektriciteit uit windenergie.

Momenteel zijn 7 windturbines vergund waarvan de bouw op korte termijn mag verwacht worden:

- 2 turbines van 2 megawatt te Wondelgem
- 2 turbines van 2 megawatt bij de Zandvlietsluis
- 2 turbines van 0,9 megawatt te Hooglede
- 1 turbine van 0,6 megawatt te Middelkerke.

rationeel energieverbruik

Inmiddels heeft de windwerkgroep die alle betrokken administraties groepeerd, positief advies gegeven voor nog eens 13 windturbines:

- 3 turbines van 2 megawatt aan de Thijsmanstunnel te Lillo
- 6 turbines van 2 megawatt te Laakdal
- 2 turbines van 2 megawatt te Izegem
- 2 turbines van 2 megawatt te Hamme.

De drie turbines aan de Thijsmanstunnel zijn de eerste turbines op terreinen langs snelwegen die door voormalig minister Stevaert ter beschikking werden gesteld voor het plaatsen van windturbines.

Minister Bossuyt hoopt dan ook dat deze projecten snel vergund worden, evenals het 10-tal windturbines op terreinen langs snelwegen dat momenteel nog besproken wordt.

De vergunde en positief geadviseerde windturbines zijn samen goed voor 36 megawatt, waardoor de huidige productiecapaciteit van groene stroom uit windenergie in Vlaanderen in één klap nog eens verdubbeld wordt.

ABLLOvzw

rationeel energieverbruik

Oktober 2003: Maand van de Energiebesparing

Oktober 2003 wordt opnieuw de maand van de Energiebesparing. Centraal in die maand organiseert Bond Beter Leefmilieu (BBL) samen met o.a. ABLLO de nu in het Waasland al goed bekende 'Open Huizenkijkdagen'.

Op 25 en/of 26 oktober, stellen opnieuw een aantal bewoners van energiezuinige tot zeer energiezuinige woningen hun deur open voor geïnteresseerden die willen weten hoe men met zijn huis en in het huishouden energie kan besparen zonder comfortverlies.

Gedragsveranderingen of 'goede huisvader-technieken', kleine tot grote investeringen om dit te bereiken, het komt allemaal aan

bod. Meer info over de deelnemende woningen kan je vinden op de website van BBL: www.bblv.be/lag

Nieuw is het opzetten van klimaatwijken. Een klimaatwijk is een wijk waarvan alle of een aantal bewoners zich engageren om aan de hand van 'goede huisvader-technieken' hun energieverbruik terug te dringen en zo een vermindering van hun CO₂ uitstoot realiseren. De Klimaatwijken zullen met elkaar in een milde onderlinge competitie gaan om de grootst mogelijke vermindering van CO₂ te realiseren.

Energiewijkmeesters zullen de wijkbewoners activeren en motiveren.

Zowel in Lokeren als in Sint-Niklaas zijn reeds wijkbewoners gevonden die dit engagement willen aangaan. Andere wijkkandidaten zijn nog welkom en kunnen hiervoor met mij contact opnemen:

**Jenny De Laet, tel: 03/777 01 58
of email: famtrapp@pi.be**

Voor ABLLOvzw, Jenny De Laet.

Werkgroep Natuur - en MilieuEducatie Zuid-Waasland

Vandaag, zaterdag 7 juni 2003, eindigt een bijzonder werkjaar voor onze NME-groep : het jaar van de vogelcursus. Een jaar lang hebben meer dan 30 mensen de vogels beter leren kennen dankzij een sterk inhoudelijk en tegelijk praktijkgericht cursusaanbod.

De werkgroep NME van Natuurpunt (een fusie tussen de vroegere natuurverenigingen WIELEWAAL en NATUURRESERVATEN) heeft reeds jaren ervaring opgedaan met het organiseren van cursussen over bepaalde aspecten van de natuur. Zo organiseerden we in het verleden reeds cursussen over planten algemeen, libellen, sprinkhanen, paddestoelen, grassen,...

Maar het paradepaardje van onze werkgroep is toch wel de vogelcursus die in gans Vlaanderen zijn gelijke niet kent. Dat heeft niet alleen te maken met het feit dat deze cursus een volledig werkjaar duurt, maar ook met het feit dat een ganse reeks gerenomeerde ornithologen één of meerdere lessen op zich nemen of een vogelkijkuitstap gidsen. Zo kregen we ook dit jaar specialisten als Jan Rodts (directeur vogelbescherming), Walter Roggeman (nationaal voorzitter Natuurpunt), Guido Burggraeve, Guido Orbie, Etienne De Meulenaer en zwaluwenkenner Jean-Paul De Beleyr over de vloer.

Deze lessen –die allen in de VTS in Sint-

natuurstudie

Niklaas doorgingen- bestreken het ganse interessegebied van de vogels : leefomgeving, bouw en uitzicht, voedselgewoontes, vogelbescherming,... Ook kwamen de vogels in groepen aan bod : watervogels, kleine zangvogels, steltlopers,... Deze lessen werden telkens gegeven door zowat dé specialist op dit gebied.

Er waren uiteraard niet enkel theorielessen voor de 30 deelnemers. Er stonden ook 11 uitstappen op het programma : 5 busreizen voor een ganse dag en 6 halve daguitstappen in de streek. Ook hier leerden we telkens vooral één groep vogels beter kennen. Zo observeerden we tijdens onze Zeelandreis in de afgelopen winter vooral de wintergasten onder de watervogels. Tijdens de vroegochtendwandelingen richtten we onze oren en veldkijkers naar de kleine zangvogels. In de reservaten van Neerpelt en Leende (NL) zochten we dan weer de riet- en heidevogels op (zomergasten vooral). Ook hier hadden we telkens een specialist mee die bijzondere ervaring had met het gebied en de vogels die er voorkwamen. Dhr. Guy Robberecht van het Fonds voor Instandhouding van Roofvogels (FIR) gidste ons zo door de Oostkantons op zoek naar toch wel eerder zeldzame roofvogels : Rode en Zwarte Wouw, Blauwe Kiekendief, Ruigpootuil.

De cursus wordt vandaag, 7 juni 2003, afgesloten met een laatste uitstap in het Molsbroek te Lokeren. Hier neemt Jean-Paul De Beleyr ons mee om naar vier soorten zwaluwen te kijken. De meest bijzondere hierbij is wel de Oeverzwaluw die broedt in een zandgroeve in de buurt.

Eén ding kan je wel zeggen : de volhouders van deze cursus hebben niet alleen een brok meer ervaring met vogels opgedaan en veel geleerd over deze gevederde vrienden, maar ook hebben zij een pak mooie waarnemingen op zak dankzij de kennis en ervaring van vele mensen die met vogels begaan zijn.

Daarom mag vandaag –na de zwaluwen- tocht- de cursus feestelijk afgesloten worden en kunnen we ons opmaken voor meer –maar ander- cursusplezier. We denken in het bijzonder aan een mossencursus in de nabije toekomst.

Het is zeker niet zo dat het werk van de werkgroep NME Zuid-Waasland zich beperkt tot het organiseren van natuurcursussen. Ook wandelingen, bijzondere excursies en planten- en vogelinventarisaties staan op het programma.

Zo worden in de komende weken nog een aantal kilometerhokken geïnventariseerd op de planten en grassen die er voorkomen. Ook een busreis naar de Gaumestreek om er de orchideeën (en vele andere mooie planten) te gaan bekijken staat op het programma.

De volgende vogelcursus komt er binnen drie jaar aan. Wat niet wil zeggen dat onze werkgroep volgend jaar zal stilzitten : een

pak wandelingen en uitstappen worden momenteel druk voorbereid. Bij deze activiteiten worden veelal twee snelheden gehanteerd : er zijn activiteiten met een lage drempel, waar je dus niet veel voorkennis moet bezitten. Maar er zijn ook activiteiten –zoals de busreis naar de Gaume- die echt weggelegd zijn voor mensen met een beetje (planten-)bagage.

Dit alles kadert dan weer in het geheel van de vereniging Natuurpunt Zuid-Waasland. Daar wordt ook beleidsmatig gewerkt : via politieke en administratieve wegen wordt natuurbescherming nagestreeft in reglementering en op het veld. Ook met de handen wordt gewerkt : de natuureservaten die werden toevertrouwd aan de vereniging (aankopen + in beheer gegeven) vergen veel arbeid om ervoor te zorgen dat er een goed beheer plaatsvindt. Soms bestaat dit beheer echter uit : niets doen en de natuur zijn gang laten gaan.

Wie inlichting wenst over de werkgroep NME kan steeds terecht bij Arne Verstraeten 09/348 36 88 of Christel Strybos. Wie lid wil worden van de vereniging of algemene inlichtingen wil neemt best contact op met Philippe Van de Velde 09/349 40 99.

Johan Vercauteren

Zwarte Wouwen in het Waasland

Dat zeldzame of bedreigde roofvogelsoorten hoe langer hoe meer in gevangenschap worden gehouden, staat buiten kijf. De nieuwe regelgeving in Vlaanderen is op dat vlak erg soepel als gevolg van een arrest van het Europees Hof van Justitie uit 1996. De herkomst van de dieren is vaak niet bekend, zodat nestroof niet wordt uitgesloten. Dit gaat ook op voor de Zwarte Wouw (*Milvus migrans*) die in juni 2003 in Haasdonk (Oost-Vlaanderen) werd opgemerkt in de buurt van een veefokkerij. De vogel bleek verzwakt en uitgehongerd. Toen hij voedsel zocht in een veevoederbak, kon hij door een ploeg van het Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren te Zele worden gevangen. Aan één van de poten droeg de roofvogel een lederen riempje. Het is dan ook een vaststaand feit dat hij illegaal in gevangenschap werd gehouden. Bovendien droeg hij geen gesloten voetring, wat verplicht is als de vogel in gevangenschap is geboren en opgekweekt. Uit de bedenkelijke staat van het riempje kon worden afgeleid dat de wouw zichzelf heeft kunnen losrukken. Roofvogels en uilen in gevangenschap worden meestal met lederen riemen of touwen van amper één tot twee meter lang vastgeketend aan een houten blok of een metalen beugel. Zweven op de thermiek als de hersers van het luchtruim is er dus voor deze vogels niet bij...

Gedurende vijf weken heeft de Zwarte Wouw in een grote vliegkooi van het opvangcentrum te Zele de kans gekregen te

wouw !!

leren jagen op levende prooien. Toen bleek dat hij die zonder problemen kon slaan, werd gezocht naar een geschikte losplaats. Daarvoor pleegde Vogelbescherming Vlaanderen overleg met het 'Fonds voor Instandhouding van Roofvogels' (FIR). Er werd besloten de Zwarte Wouw vrij te laten ergens in de Ardennen. Uiteindelijk viel de keuze op de bosrijke streek tussen Marcheen-Famenne en Durbuy.

De populatie Zwarte Wouwen in België wordt geschat op amper tien broedparen. Zwarte Wouwen zijn voedselopportunisten en concentreren zich voornamelijk op dode of zieke vissen die op het water drijven, kleine zoogdieren, maar ook op vleesafval, aas, amfibieën, insecten en regenwormen. In Europa wordt de soort bedreigd door het gebruik van landbouwvergiften, vooral omdat daardoor tevens zijn hoofdvoedsel (vooral vissen) aanzienlijk afneemt. Ook illegale bejaging en de aanwezigheid van giftig lokaas, uitgelegd voor het opzettelijk doden van natuurlijke predators als Vossen, Buizerds, Haviken en andere roofvogels, hebben een negatief effect op het voortbestaan van de soort.

Op 22 juli 2003 was het dan zover. In een stevige transportkist werd de Zwarte Wouw in een wagen met airconditioning overgebracht naar 'Jalna', het natuureducatief centrum van Vogelbescherming, gelegen op het grondgebied van de gemeente Somme-Leuze. Bruno De Wilde van het opvangcentrum van Zele kreeg de eer de wouw de vrijheid te geven. Met enkele krachtige vleugelslagen vloog hij de uitgestrekte bossen in, op zoek naar een rustig plekje om te bekomen van zijn avontuur...

Nog geen maand later werd het Zeelse

wouw !!

opvangcentrum gecontacteerd door de Wase Dierenbescherming te Sint-Niklaas. Toen de verantwoordelijken van het dierenasiel op 15 augustus het asiel openden, troffen ze voor de poort een kartonnen doos aan met daarin een gehavende roofvogel: beschadigd verenkleed, gezwollen poten en een algemeen slechte conditie. De 'afzender' was onbekend: geen briefje of kaartje werd bij de doos teruggevonden. In het opvangcentrum te Zele werd duidelijk dat het opnieuw om een Zwarte Wouw ging, duidelijk in slechte omstandigheden in gevangenschap gehouden.

Medewerkers van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN) determineerden de wouw als een éénjarige vogel. Vogelbescherming Vlaanderen gaat nu proberen uit te zoeken waar die Zwarte Wouwen vandaan komen. Gezien de vogels geen gesloten kweekring droegen, gaat het

duidelijk om een illegale handel in beschermde en bedreigde roofvogels, vermoedelijk ooit als donsjong uit horsten geroofd.

*Jan Rodts
Voorzitter*

Water vogel festival in Molsbroek

Afgelopen winter verbleven er weer bijzonder veel watervogels in het moerasreservaat Molsbroek te Lokeren. De uitgevoerde beheerswerken en het dagelijks toezicht van vzw Durme bieden een ideaal en rustig biotoop.

Vanaf de steeds vrij toegankelijke wandeldijk waren o.a. talrijke bergeenden, kuifeenden, slo-beenden, pijlstaarten, smienten, krakeenden en wintertalingen mooi te zien. Ook de zeldzame Roerdomp kon regelmatig van dichtbij worden waargenomen. Er waren deze winter trouwens in heel Vlaanderen opmerkelijk veel waarnemingen van deze reigersoort.

Joris Everaert, vzw Durme

Roerdomp.

Foto: Joris Everaert (digiscopie)

c o n t a c t a d r e s s e n

A.B.L.L.O. vzw
 Actiecomité ter Beveiliging van het Leefmilieu op de Linkeroever en in het Waasland: Postbus 7, 9100 Sint-Niklaas Secr. Erik Rombaut, Stationsstraat 126, 9170 Sint-Gillis-Waas.
 ☎ + fax 03/770 71 47
 E-mail : erik.rombaut@pi.be
 ONS STREVEN vzw
 Milieugroep Tielrode :
 B. Heymanstraat 92 ,9140 Tielrode. ☎03/771 20 92 of 03/771 04 43
 GROENKOMITEE vzw
 Groenstraat 2, 9170 Sint-Pauwels. ☎03/779 94 57 (J. van de Voorde)
 W.I.L.G. Wij jiveren voor een Leefbare Gemeente Sint-Gillis-Waas:Quinteler Marcel, Doornstraat 49, 9170 Sint-Gillis-Waas
 ☎03/770 79 67.
 DE RAAKLIJN
 Vereniging voor kwaliteit van de leefomgeving te Belsele:
 F. De Beleyr. Kleemstraat 89, 9111 Belsele.
 ☎03/722.07.62.

RING-COMITÉ (= Actiecomité Neen aan de Grote Ring)
 Gilbert Cant, Perstraat 88, 9120 Haasdonk ☎03/775.19.31
 fax 03/296 66 28 E-mail : ring@pandora.be
 DURME vzw
 ►Afdeling Lokeren-Sinaai - Moerbeke: Bezoekerscentrum, Moisbergenstraat, 9160 Lokeren
 ☎ + fax 09/348 30 20.E-mail info@vzwdurme.be
<http://www.vzwdurme.be>
 ► Afdeling Waasmunster - Elversele: Freddy Waeterschoot, Smoorstraat 5, 9250 Waasmunster. Tel. 052/461145
 ►Afdeling Zele - Berlare - Wichelen : Rudy Van Onderbergen, Kouterbosstraat 76, 9240 Zele. Tel. 052/448442
 e-mail rvo1952@hotmail.com
 ►Afdeling Hamme - Grembergen : Frans Van Havermaet, Rijbunder 1, 9220 Hamme, Tel. 052/471893
 ►Afdeling Klein Sinaai: Eric Claes, Kloosterstraat 20 9190 Stekene. ☎09/346.93.02.

VEL.T.
 Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze: A. Verraille, Hoogstraat 88, 9100 Sint-Niklaas.
 ☎03/776 84 24.
 NATUURPUNT
 ►Waasland NOORD
 Jan Dhollander, Bergstraat 25, 9170 De Klinge ☎03/770.64.26
 E-mail :jan.dhollander@pi.be
 ► Zuid-Waasland
 Liliane Verbeke, Cauwerburg 15 9140 Temse, tel. 03/771.17.43
 ECOTEST
 Milieuvreniging gemeente Temse: Negenoostraat 3, 9140 Steendorp ☎03/774 22 57
 WASE IMKERSBOND :
 Willy Devriese, Drie Lindekens 48, 9120 Beveren-Waas
 ☎03/755 15 65
 C.V.N. Centrum voor natuurbeschermingseducatie -regio Waas :
 D. De Roose, Schauselhoekstraat 18, 9140 Temse. ☎03/771.49.24
 Wiendenkring NATUURHUIS
 PANNEWEEL Paul Maris, Zandstraat 146, 9120 Haasdonk
 ☎755.15.85

J.N.M. Jeugdbond voor Natuur- studie en Milieu-bescherming
 ►afd. Waasland Pieter-Jan Janssens, Dr. Verdurenstraat 14, 9100 Sint-Niklaas,
 ☎03/766.69.28
 ►afd Durmeland, De Brauwer Heleenje, Driesstraat 105, 9240 Zele, 052/448838
 debrauwer_heleenje@pi.beVO
 GELBESCHERMING VLAAN- DEREN afd. WAASLAND Jan Rodts, Sint-Niklaas. ☎02/521 28 50 (tijdens kantooruren)
 HOF TER SAKSEN
 Arboretum & groendienst
 ☎03/775 28 51 Haasdonkbaan 101 , 9120 Beveren
 HORTUS TER SAKSEN vzw
 August De Boeckstraat 17, 9120 Beveren. ☎03/755.23.26
 WERK GROEP MILIEU EN GEZONDHEID Sint-Niklaas:
 Fred De Baere en Kristine De Leeuw ; Drielandenstraat 24, 9100 Sint-Niklaas
 ☎ en fax : 03/766.12.02
 www.milieugezondheid.beE-mail :
 info@milieugezondheid.be